

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ ЗА „ПРАКТИКУМ ПО УРОЛОГИЈА“ ОД ДОЦ. Д-Р ЈОВАН ИВЧЕВ,
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр. 2002-335/24 од 269. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 14.12.2021 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- **академик д-р Живко Попов**, редовен професор во пензија за наставно-научната област урологија и хирургија, претседател и
- **д-р Кирил Лозанче**, вонреден професор за наставно-научната област неврохирургија и хирургија, Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, вработен во ПЗУ „Адибадем Систина“ во Скопје, член,
за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „ПРАКТИКУМ ПО УРОЛОГИЈА“ од доц. д-р Јован Ивчев, наменет за студентите на прв циклус студии на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот „ПРАКТИКУМ ПО УРОЛОГИЈА“ од авторот доц. д-р Јован Ивчев е наменет за изборниот предмет Урологија и делот за урологија од задолжителниот предмет Хирургија 2, за студентите на прв циклус студии на Факултетот за медицински науки, студиска програма Општа медицина. Предметот според наставната програма е предвиден да се слуша во десетти семестар за студентите на Општа медицина. Неделниот фонд на часови изнесува 2+0+1 и носи 2 кредити за студиските програми Општа медицина. Приложениот ракопис е работен компјутерски, текстот е дополнет со 37 слики и еден графички приказ кои на многу пластичен начин го дообјаснуваат и илустрираат материјалот поврзан со хирургијата на урогениталниот тракт кај човекот.

Доставениот текст потполно е подготвен во согласност со пропишаната Наставна програма за горенаведените предмети и според барањата кои се поставуваат пред студентите во рамки на предметот, а се однесуваат на практичната реализација на Наставната програма.

Обем на ракописот: Ракописот кој е приложен за рецензија е оформен на 56 страници, А4 формат, со фонт 11, работен е во Arial, со македонска поддршка. Текстот е солидно обработен со јасни прикази на сите практични содржини поврзани со дијагностичките процедури и методите на амбулантно и болничко лекување на акутните состојби и болести на урогениталните органи. Текстот содржи 37 слики и еден графички приказ за дообјаснување на текстуалната содржина. Обемот на ракописот потполно ги задоволува потребите на предметот за кој е наменет, бројот на часови со кој е застапен и соодветната Наставна програма. Истовремено одговара и на одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.

Краток опис на содржината: Материјалот обработен во ракописот е презентираан на концизен и едноставен начин, при што може да се констатира извонредна систематичност во презентирањето на содржините. Ракописот е систематизиран и логички поделен на шеснаесетпоглавјаинакрајотзавршуваасокористенаталитература. Овиешеснаесетлогични целини редоследно ја обработуваат практичната наставната содржина по предметот

Урологија за студентите од студиската програма Општа медицина. Трудот е подготвен според стандардна методологија и обработува прашања кои се однесуваат на современите практични знаења во областа на уролошката хирургија.

Практикумот има за цел, преку шеснаест поглавја - вежби, теоретски и практично да ги објасни неопходните знаења од областа на уролошката хирургија со кои се среќава докторот од општа медицина во секојдневната пракса.

На почетокот е дадена содржината на практикумот и може да се забележи дека е уредно презентирана, со јасно и логично обележување на поглавјата со наслови, а одделните делови во склоп на поглавјата како поднаслови на обработената содржина. Страните обележани во делот **Содржина** соодветствуваат на обележувањата во ракописот.

Во првото поглавје **Вовед** е објаснета целта и содржината на уролошка пропедевтика и уролошката семантологија со најчестите медицински поими кои се користат во уролошката пракса, меѓу кои и дефиницијата на урогениталната хирургија.

Второто поглавје **Анатомија на урогениталните органи** ги содржи сите морфолошки и хистолошки карактеристики на урогениталните органи, нивното крвоснабдување, инервација и лимфна дренажа, како теоретска подготовка на студентите за практична клиничка пракса од областа на урогениталната хирургија. Текстуалниот дел е надополнет со адекватни слики и шематски прикази на анатомските и функционалните карактеристики на секој урогенитален орган во детали.

Третото поглавје **Симптоми на заболувања на урогениталните органи**, во првиот дел ги набројува и објаснува системските манифестации и карактеристиките на локалната болка кај урогениталните заболувања. Притоа на многу јасен и концизен начин објаснета е патофизиологијата и етиологијата на разните видови на болка поврзани со заболувањата на урогениталните органи, нивната карактеристика и диференцијална дијагноза.

Четвртото поглавје **Дијагностички методи кои се користат во урологијата** ги објаснува сите клинички методи кои се потребни за поставување на дефинитивна дијагноза на уролошко заболување, повреда или состојба. Дијагностичките методи се системски поделени и објаснети според редоследот на клиничкиот преглед на болниот почнувајќи со сите карактеристики на физикалниот преглед (анамнеза, инспекција, перкусија, палпација и аускултација). Понатамошниот дел од вежбата содржи набројување и објаснување на сите лабораториски параметри кои се користат во урологијата при поставување на работна и дефинитивна дијагноза. Поголавјето ги содржи и сите дијагностички методи, опишани детално за секој урогенитален орган, збогатени со бројни слики од секојдневната пракса на авторот. Притоа се опишани карактеристичните наоди за секоја болест, состојба или повреда кај дијагностиката со: ултразвук, радиолошките испитувања (нативни графии, компјутеризирана томографска урографија, магнетната резонанција), специфичните радиоизотопски испитувања (радиоренограм, сцинтиграфија на бубрези), сцинтиграфија на коски, ендоскопските дијагностички процедури (цистоскопија, уретроскопија, уретерореноскопија и др.) и отворените и лапароскопски хируршки дијагностички процедури.

Петтото поглавје **Лекување на пациенти со уролошки болести** има за цел запознавање на студентите со сите карактеристики и видови на конзервативно и оперативно лекување кое се користи во урологијата. Посебно јасно и сликовито се објаснети минимално инвазивните уролошко-хируршки интервенции (перкутана цистостома, перкутана нефростома, трансректална ултрасоснографска биопсија на простата, иглена биопсија на тестиси и бубрег и перкутаната нефролитотрипсија) како методи кои заземаат сè поголема употреба во модерната урологија, заедно со лапароскопските и робот асистирани хируршки процедури.

Шестото поглавје **Индикации и контраиндикации за уролошка операција** ги објаснува прво сите три вида на индикации за изведување на уролошко-хируршка интервенција: релативна, апсолутна и витална индикација, а понатаму сите коморбидитети и фактори поврзани со разни болести кои претставуваат контраиндикација за оперативно лекување.

Седмото поглавје **Предоперативна подготовка за уролошко-хируршки третман** ги објаснува сите потребни предоперативни подготовки кај болен од уролошка болест.

Адекватната и навремена предоперативна подготовка претставува основен предуслов за успешно хируршко лекување и брзо постоперативно закрепнување на пациентот. Истата се состои од: психичка, медикаментозна, физичка трансфузиолошка подготовка.

Осмото поглавје **Најчести постоперативни компликации во урологијата**, ги набројува најчестите компликации кои можат да настанат по изведена уролошка операција. Темата е планирана да биде практично обработена во хоспитални услови со конкретни случаи на оперирани пациенти.

Деветтото поглавје **Постоперативен третман на уролошки пациент** ги набројува сите неопходни општи и специфични карактеристики во лекувањето на постоперативните симптоми, постоперативната антибиотска профилакса, регулирање на исхраната, правилната хигиена на оперативната рана и лекувањето на останатите коморбидитети кај пациентите оперирани од уролошка болест.

Десеттото поглавје **Инструментариум во урологијата** има за цел запознавање на студентите со сите видови на инструменти за отворени уролошки операции, лапароскопски, ендоскопски и минимално-инвазивни интервенции, сите видови на уринарни катетери, сетови за перкутани цистостоми, нефростоми, Double J стентови, метални дилататори и други уролошки-хируршки материјали. Поглавјето содржи слики од поголемиот број на разни уролошки инструменти и сетови од секојдневната пракса. Вежбата е планирана да се изведе комбинирано со практично запознавање на инструментариумот кој се користи во амбулантни услови и уролошката оперативна сала.

Единаесеттото поглавје **Ургентни состојби во урологијата и начин на лекување** детално теоретски и преку автентични слики од уролошката пракса ги опишува најчестите ургентни уролошки состојби, болести и повреди на урогениталните органи кои можат да се сретнат во амбулантни и хоспитални услови и кои бараат итен медикаментозен или хируршки третман. Како ургентни уролошки состојби објаснети се симптомите, дијагностичките наоди и третманот на: олигурија, анурија, акутна уринарна ретенција, ренална колика, макрохематурија, тампонада на мочен меур, ретроперитонеален хематом, акутен скротум (торзија, акутен епидидимитис), фрактура на пенис.

Дванаесеттото поглавје **Акутни воспалителни заболувања на урогениталниот тракт** е објаснето како посебна практична уролошка целина, во која се опфатени најчестите акутни болести на урогениталните органи асоцирани со уринарни инфекции од различна етиологија. Освен акутниот простатитис и акутниот циститис, како најчеста патологија која се среќава во уролошката амбуланта, поглавјето ја опфаќа и состојбата на уросепса како најтешка уролошка компликација, со сите нејзини карактеристики, симптоми, дијагностички наоди, медикаментозен и оперативен третман.

Тринаесеттото поглавје **Асепса и антисепса** ја содржи дефиницијата, методите и средствата кои се користат за стерилизирање и дезинфицирање на хируршките инструменти, завојниот материјал и медицинската опрема, со цел да се обезбеди адекватна профилакса од примарна или секундарна инфекција на оперативните рани. Поглавјето ја опфаќа и антибиотската профилакса во пред и постоперативниот период.

Четиринаесеттото поглавје **Повреди на урогениталните органи и нивно згрижување** ја содржи во целост патологијата поврзана со повредите на урогениталните органи. Притоа се опишани симптоматологијата, класификацијата според видот и тежината на повредата потребната дијагностика, компликациите и методите на третман кај повредите на: бубрег, уретерите, мочниот меур, уретрата, тестис, пенис и скротум. Теоретскиот дел е сликовито дообјаснет со шематски прикази и автентични слики од секојдневната уролошка пракса на авторот.

Петнаесеттото поглавје **Најчести миниинвазивни интервенции во урологијата** ги содржи најчестите уролошки интервенции кои се изведуваат во ургентните центри и уролошки амбуланти, а за кои е потребно посебно уролошко предзнаење и вештина. Притоа се опишани техниките и потребниот инструментариум за изведување на: уринарна катетеризација, уретрална дилатација, инсталација на перкутана цистостома и нефростома, испирање на мочниот меур при тампонада, амбулантно решавање на парафимоза и др.

Во шеснаесеттото поглавје *Видови на биопсии кои се користат во урологијата*, како посебна практична вежба објаснети се сите видови и техники на изведување на биопсии, со цел поставување на дефинитивна дијагноза. Поглавјето ги објаснува со текст и слики: трансуретралната ултрасонографска биопсија на простата, трансуретрална биопсија на мочниот меур, перкутана и отворена биопсија на тестис и перкутаната биопсија на бубрег со ултразвук.

ЗАКЛУЧОК

Доставениот ракопис има добар наставен пристап кон проблематиката што ја обработува и врз основа на изнесеното може да се заклучи дека се работи за квалитетен труд кој е од посебен интерес за едукација од областа на уролошката хирургија. Содржината има солиден потенцијал за подготвување на студентите за нивното понатамошно едуцирање од областа на останатите клинички дисциплини.

Трудот е работен според Наставната програма, комплетно и стручно е оформен и дава придонес во стручната литература со што реално се потенцираат очекувањата дека ќе одговори на својата намена. Ова претставува прво современо издание по предметот Урологија на Факултетот за медицински науки во Штип. Токму овој формат ја задоволува комплетно реалната потреба од еден ваков практикум за овој предмет. Ракописот во целост ги задоволува критериумите за практикум по изборниот предмет Урологија, за студентите од студиските програми: Општа медицина. Работен е според Наставната програма за споменатиот предмет, а воедно ги задоволува и условите од одредбите во Правилникот за издавање на учебници пропишани според Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” – Штип.

Рецензенти

Академик проф. д-р Живко Попов, с.р.
Проф. д-р Кирил Лозанче, с.р.